

چگونگی درصد قبولی و مردودی دوره‌های تحصیلی ابتدایی، راهنمایی و متوسطه در سطح کشور در سال تحصیلی ۶۴ - ۱۳۶۳

معرفی مقاله

تهیه کننده: فرخ‌لقا رئیس دانا

در ارتباط با مسأله افت تحصیلی، و برای نشان دادن میزان اتلاف ناشی از مردودی در دوره‌های تحصیلی، به منظور جستجوی راه حل این مشکل اساسی نظام آموزشی، مقاله حاضر فراهم آمده است. این مقاله، به دنبال مقاله «بررسی و تحلیل میزان قبولی و مردودی دانش‌آموزان در سال تحصیلی ۶۳ - ۱۳۶۲» که در شماره پیشین فصلنامه چاپ شد، ارائه می‌گردد. با مقایسه میزان قبولی و مردودی، و درصد آنها در این دو سال تحصیلی، ملاحظه می‌گردد که تغییر قابل توجهی در روند کلی قبولی و مردودی روی نداده است، و هر سال تعداد قابل توجهی از دانش‌آموزان در دوره‌های مختلف تحصیلی مردود شده‌اند. تعداد این مردودین در هر سال رقم قابل معتنابهی از امکانات، تجهیزات، نیروی انسانی و بودجه آموزش و پرورش را تلف نموده، و نمره‌ای نداشته‌اند.

چاره‌اندیشی در این زمینه، جلوگیری از هدر رفتن منابع مادی و معنوی، و نجات انسانهایی است که پس از شکست تحصیلی زمینه مساعدی برای بزهکاریهای اجتماعی می‌باشند. و جلوگیری از این امر، یا کاهش تعداد مردودین، باعث خواهد شد که نظام آموزشی بتواند امکانات تحصیلی در اختیار افرادی که این مردودین جای آنها را اشغال کرده‌اند، قرار دهد؛ یا از تراکم کلاسها کاسته شود و کیفیت

آموزشی بهبود باید؛ یا منابع را در اختیار بهبود برنامه‌های تربیت معلم و مواد آموزشی و غیره قرار دهد، که ضعف و کمبود آنها عامل اصلی افت تحصیلی و مردودی به شمار می‌آید.

این مقاله توسط خواهر فرخ‌لقا رئیس دانا کارشناس دفتر تحقیقات و برنامه‌ریزی درسی، با استفاده از آمار منتشره از سوی دفتر هماهنگی طرحها و برنامه‌ریزیهای توسعه وزارت آموزش و پرورش تهیه شده است. در این مقاله پس از ذکر مقدمه‌ای کوتاه، از طریق جدول و نمودار، میزان قبولی و مردودی هر یک از سطوح تحصیلی به تفکیک مشخص شده، و در گفتار نهایی شرح مختصری نیز درباره علل و عوامل این مردودی ارائه گردیده است؛ که امید است از نتایج این بررسیها در جهت رفع نارساییها، به نحوی استفاده گردد که هر سال از ضایعات کم شده، و عوامل مخلّ جریان تعلیم و تربیت به عوامل مساعد و تکامل بخش تبدیل گردد. ان‌شاء‌الله.

«فصلنامه»

تحقیق و بررسی در مسائل آموزش و پرورش و انطباق نتایج آن با هدفهای مطلوب مورد نظر می‌تواند در نشان دادن یارسانیهای جریان، و اقدام در رفع مسائل و مشکلات راه‌گشا باشد. با محک تحقیق و تجربه می‌توان به مطالعه احوال یادگیرنده و چگونگی اعمال روشهای مختلف آموزش و یادگیری و نتایج حاصل پرداخت.

تحقیق علمی مهمترین عامل اساسی کنترل و اصلاح جریان تعلیم و تربیت به شمار می‌رود. بدون انجام تحقیق در هیچ زمینه از زمینه‌های آموزش و پرورش نمیتوان روشنگرانه قدم برداشت. انطباق پژوهشهای علمی مبتنی بر مبانی روان‌شناسی تربیتی با هدفهای مطلوب تعلیم و تربیت بر اساس نیازهای اجتماعی و فردی موجب حصول و تحقق هدفها خواهد بود.

با بذل توجه بیشتر به اهمیت تحقیق و بررسی در دفتر تحقیقات و برنامه‌ریزی سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی و گسترش نگرش استفاده عملی از نتایج تحقیقات در تصمیم‌گیریها و اعمال خط‌مشی‌ها، امسال، برای سال دوم گروه تحقیق دفتر تحقیقات مأمور به بررسی میزان مردودی و قبولی در سطوح مختلف تحصیلی در کشور گردید. نتایج بررسی میزان مردودی و قبولی سال تحصیلی ۶۳-۱۳۶۲ طی نشریه شماره ۱۵۸ دفتر تحقیقات و خلاصه نتایج در فصلنامه شماره شش منتشر شده است. اینک در این بررسی درصد قبول شدگان و مردودیهای پایه‌های تحصیلی دوره‌های ابتدائی، راهنمایی، متوسطه در سال تحصیلی ۶۴-۱۳۶۳ را با استفاده از نشریه آماری دفتر هماهنگی طرحها و برنامه‌ریزیهای توسعه مشخص نموده‌ایم و نتایج را در جداولی درج و به صورت نمودار ترسیم کرده‌ایم. در جداول مذکور تعداد و درصد قبولی و مردودی هر پایه تحصیلی به تفکیک سطوح ابتدائی، راهنمایی، متوسطه نظری و هنرستانها و نیز به تفکیک دختر و پسر مندرج است.

با توجه به وضع نابسامان امتحانات در مدارس که اغلب بدون در نظر داشتن هدفهای آموزشی انجام می‌شود مشخص نیست تا چه اندازه دانش‌آموزانی که مردود شده‌اند مستحق مردودی بوده‌اند. فرض ما بر این است که کلیه دانش‌آموزان مردود واقعاً از حداقل معلومات برای ارتقاء به کلاس بالاتر برخوردار نبوده‌اند و کلیه قبول‌شدگان از اطلاعات کافی بهره‌مند بوده‌اند. با این فرض به تفسیر درصدهای مربوط پرداخته‌ایم. ضمناً با فرض این که در هر پایه تحصیلی برای حداقل ۳۰ نفر دانش‌آموز یک کلاس تشکیل می‌شود محاسبه شده است که در هر پایه تحصیلی و نیز در کل برای چه تعداد از دانش‌آموزان سال تحصیلی ۶۴-۶۳ در سال تحصیلی بعد هزینه سرانه تکرار شده است و چند کلاس کلاً برای آموزش مردودیها در سال تحصیلی ۶۵-۱۳۶۴ به طور تکراری تشکیل گردیده است.

در پایان این گزارش تحت عنوان گفتار نهایی این سؤال مطرح شده است که آیا ممکن نیست عوامل مختلف پیدایش مردودی را بررسی نماییم و از ضایعات مربوط، اعم از مادی یا معنوی جلوگیری کنیم؟ اگر پاسخ مثبت باشد چه زمانی و چگونه به صورت همه جانبه اقدام نماییم؟ استهلاک هزینه سرانه یک روی سکه است روی دیگر آن آثاری است که در تضعیف روحیهٔ مردودها ظاهر می‌شود و در سراسر زندگی فردی و اجتماعی آنان سایه می‌افکند. با امید به آن که نتایج اینگونه بررسیها عاملی اساسی برای تجسس در زمینهٔ کشف علل ریشه‌ای مسئله قرار گیرد و از طریق عطف توجه به راهیابی عملی امر شناخت تواناییها و استعدادها و نیازهای فردی و اجتماعی دانش‌آموز و معلم، و بهره‌گیری صحیح و مطلوب از امکانات میسر چاره‌جویی شود.

از آن جا که گزارش کامل تحقیق و بررسی انجام شده در این مقاله نمی‌گنجد فقط به ذکر نتایج کلی بررسی در مجموع پایه‌های هر مقطع تحصیلی اکتفا شده است. مشروح نتایج مربوط به بررسی در هر یک از پایه‌های تحصیلی در گزارش تفصیلی تحقیق در نشریهٔ شمارهٔ ۱۶۰ دفتر تحقیقات و برنامه‌ریزی آمده است.

الف - بررسی مربوط به دورهٔ ابتدایی

از مجموع دانش‌آموزان پنج پایهٔ ابتدایی در سال تحصیلی ۶۴-۱۳۶۳ در خرداد و شهریور ۵۳۵۵۸۰۹ نفر یعنی ۸۷/۲۵ درصد قبول و ۷۸۲۳۱۸ نفر یعنی ۱۲/۷۴ درصد مردود بوده‌اند. مجموعاً در دورهٔ ابتدایی برای کل مردودها ۲۶۰۷۷ کلاس مجدد تشکیل شده است. مطلب قابل ذکر این است که در کل، درصد قبولی دخترها بیش از پسرها و به عبارت دیگر درصد مردودی آنها کمتر از پسرها بوده است.

جدول شمارهٔ ۱ تعداد و درصد قبولی و مردودی دانش‌آموزان در پنج پایهٔ ابتدایی در سال تحصیلی ۶۴-۱۳۶۳ را نشان می‌دهد.

تعداد و درصد قبولشدگان خرداد و شهریور	پایه تحصیلی		پسر		دختر		جمع دختر و پسر	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
اول	۱۲۵۷۱۴۴	۸۱/۸۸	۱۶۳۳۱۵	۱۹/۳۲	۱۱۶۱۸۱	۱۶/۸۸	۲۷۹۵۹۶	۱۸/۱۹
دوم	۱۱۷۳۷۲۸	۸۹/۲۷	۹۱۵۰۸	۱۲/۳۷	۴۹۶۵۸	۸/۶۱	۱۴۱۱۶۶	۱۰/۷۲
سوم	۱۰۹۸۱۷۳	۹۲/۳۲	۶۰۰۶۰	۸/۸۰	۳۱۱۹۱	۶/۱۲	۹۱۲۵۱	۷/۶۲
چهارم	۹۶۳۳۷۱	۸۸/۶۲	۸۰۶۵۷	۱۲/۶۱	۴۳۱۱۸	۹/۶۰	۱۳۳۸۷۵	۱۱/۳۷
پنجم	۸۶۱۳۹۳	۸۵/۲۵	۹۸۶۹۴	۱۶/۳۵	۳۷۸۳۶	۱۱/۸۲	۱۶۶۵۳۰	۱۴/۵۳
جمع	۵۲۵۵۸۰۹	۸۷/۲۵	۴۹۳۳۳۲	۱۴/۰۸	۲۸۷۹۸۴	۱۰/۹۵	۷۸۳۳۱۸	۱۲/۷۴

* غائبین مجاز پسر و دختر که جزء کل دانش آموزان هر پایه تحصیلی می باشند در محاسبات درصد گیری قبولیها و مردودبها منظور نشده اند. اختلاف جمع درصد قبولیها و مردودبها با کل مربوط به همین تعداد است.

ب - بررسی مربوط به دوره راهنمایی تحصیلی

از مجموع دانش‌آموزان سه پایه دوره راهنمایی ۱,۹۵۸,۹۰۹ نفر دختر و پسر ۱۴۲۷۲۰۵ نفر یعنی ۷۲/۸۵ درصد قبول و ۵۲۵۸۳۳ نفر یعنی ۲۶/۸۴ درصد مردود شده‌اند. در کل تعداد کلاس‌هایی که برای دانش‌آموزان مردود در این دوره مجدداً اشغال شده است ۱۷۵۲۷ کلاس با هزینه سرانه کامل می‌باشد. ضمناً درصد مردودی دخترها کمتر از پسرها است. جدول شماره ۲ تعداد درصد قبولی و مردودی به تفکیک سه پایه تحصیلی این دوره را نشان می‌دهد.

جدول شماره ۲ تعداد و درصد قبولی و مرودی دانش آموزان دوره راهنمایی کل کشور در سال تحصیلی ۱۳۶۳ - ۱۳۶۴

		تعداد و درصد مرود شدگان				تعداد و درصد قبول شدگان				پایه
		دختر		پسر		قبول شدگان		قبول نشدگان		
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	تحصیلی
۲۱/۹۸	۲۵۹۶۷۵	۲۶/۳۳	۸۴۹۴۹	۳۳/۸۱	۱۷۴۷۲۶	۶۸/۹۴	۵۷۷۷۴			اول
۲۳/۳۳	۱۴۴۰۲۷	۲۰/۶۷	۴۹۵۰۵	۲۵/۰۲	۹۴۵۲۲	۷۶/۳۹	۴۷۱۵۵۶			دوم
۲۴/۲۵	۱۲۲۱۲۷	۲۰/۳۵	۴۰۳۷۴	۲۶/۸۱	۸۱۷۵۷	۷۵/۰۳	۳۷۷۸۸۵			سوم
۲۶/۸۴	۵۲۵۸۳۳	۲۳/۰۱	۱۷۴۸۲۸	۲۹/۲۶	۲۵۱۰۰۵	۷۳/۸۵	۱۴۲۷۲۰۵			جمع

ج - بررسی مربوط به دوره متوسطه نظری
پایه اول:

از مجموع دانش‌آموزان پایه اول تجربی ریاضی و انسانی $79/70$ درصد قبول و $18/98$ درصد مردود بوده‌اند. کلاً 1790 کلاس در سال تحصیلی $65 - 64$ برای این عده مجدداً تشکیل شده است.

پایه دوم:

از مجموع دانش‌آموزان پایه دوم رشته‌های ریاضی فیزیک - علوم تجربی، فرهنگ و ادب و اقتصاد اجتماعی $85/53$ درصد قبول و $12/65$ درصد مردود شده‌اند. کلاً برای پایه دوم چهار رشته فوق‌الذکر 920 کلاس تکرار شده است.

جدول شماره ۳ تعداد و درصد قبولی و مردودی دانش‌آموزان دوره متوسطه را به تفکیک پایه‌های اول و دوم نشان می‌دهد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

جدول شماره ۳ تعداد و درصد قبولی و مردودی دانش آموزان دوره متوسطه کل کشور در سال تحصیلی ۱۳۶۴ - ۱۳۶۳ پایه‌های اول و دوم

پایه	رشته تحصیلی	تعداد و درصد قبولی دانش‌آموزان خردباد و شهرپور		تعداد و درصد مردود شدگان			
		پسر		دختر		پسر	دختر
		تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
اول	تجربی ریاضی	۱۳۶۵۹۹	۷۹/۲۹	۲۲۵۲۶	۲۳/۶۰	۱۱۰۲۲	۱۲/۸۵
	انسانی	۹۰۸۸۲	۸۰/۳۲	۱۳۷۹۱	۲۲/۸۷	۵۳۵۱	۱۱/۰۳
	جمع	۲۲۵۴۸۱	۷۹/۷	۳۶۳۱۷	۲۳/۳	۱۶۳۷۳	۱۲/۳۵
دوم	ریاضی فیزیک	۱۷۲۰۹	۸۵/۷	۲۲۷۲	۱۲/۱۲	۱۸۶	۹/۶۲
	علوم تجربی	۸۲۸۰۳	۸۵/۵۶	۷۳۰۲	۱۵/۹	۵۳۰۸	۱۰/۳۳
	فرهنگ و ادب	۲۶۰۳۷	۸۸/۲۲	۱۵۴۸	۱۰/۱۷	۱۰۰۷	۹/۱۹
	اقتصاد اجتماعی	۶۰۳۹۴	۸۲/۲۱	۶۳۳۱	۱۶/۷۸	۳۲۵۶	۱۰/۲۱
	جمع	۱۸۶۵۳۳	۸۵/۵۳	۱۷۶۲۳	۱۵/۲۷	۹۹۵۷	۹/۷

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

پایه سوم:

از مجموع چهار رشته پایه سوم آموزش متوسطه عمومی یعنی ۱۸۶۲۵۵ دانش آموز ۹۱/۱۶ درصد در خرداد و شهریور ۶۴ - ۶۳ قبول و ۷/۲ درصد مردود شده اند. در کل مردودیهای پایه سوم ۴۵۱ کلاس ۳۰ نفری را در سال تحصیلی ۶۵ - ۶۴ در اختیار داشته اند. جدول شماره ۴ تعداد و درصد قبولی و مردودی را در پایه سوم آموزش متوسطه به تفکیک چهار رشته این دوره نشان می دهد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

رشته تحصیلی	تعداد و درصد قبولشدگان خرداد و شهریور		تعداد و درصد مردود شدگان				پایه تحصیلی	
	بسر و دختر		دختر		بسر			
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد		
ریاضی فیزیک	۱۱۶۳۳	۸۸/۸۵	۱۱۳۸	۱۰/۰۳	۱۳۰	۷/۰۴	۱۲۶۸	۹/۶۱
علوم تجربی	۷۳۸۳۶	۸۹/۹۸	۴۰۴۵	۱۰/۰۴۵	۳۱۰۲	۷/۱۵	۷۱۴۷	۸/۶۱
فرهنگ و ادب	۱۸۹۵۱	۹۲/۶۹	۵۶۸	۵/۶۶	۴۲۸	۲/۱۰	۹۹۶	۲/۸۷
اقتصاد اجتماعی	۶۵۳۳۵	۹۲/۵۷	۲۶۲۲	۷/۷۴	۱۵۰۸	۲/۳۸	۴۱۳۰	۵/۸۵
جمع	۱۶۹۷۹۵	۹۱/۱۶	۸۳۷۱	۸/۶۹	۵۱۶۸	۵/۴۲	۱۳۵۴۱	۷/۲۷

جدول شماره ۲ - تعداد و درصد قبولی و مردودی دانش آموزان پایه سوم دوره متوسطه عمومی به تفکیک چهاررشته تحصیلی سال تحصیلی ۶۴ - ۱۳۶۳

پایه چهارم:

از مجموع دانش‌آموزان چهاررشته پایه چهارم ۷۵/۵۰ درصد قبول و ۲۰/۶۰ درصد مردود شده‌اند. کلاً دانش‌آموزان مردود این پایه ۱۲۵۹ کلاس ۳۰ نفری را برای بار دوم اشغال نموده‌اند.

ضمناً میزان قبولی دخترها در کلّ بیشتر از پسرها بوده است. جدول شماره ۵ تعداد و درصد قبولی و مردودی را در پایه چهارم آموزش متوسطه به تفکیک چهاررشته این دوره نشان می‌دهد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

تعداد و درصد مردود نندگان		دختر		پسر		تعداد و درصد		رشته تحصیلی
						تعداد	درصد	
۲۱/۰۱	۲۲۶۲	۱۱/۵۹	۱۵۸	۲۲/۳۷	۲۱۰۴	۷۶/۹۱	۸۲۸۰	ریاضی و فیزیک
۲۱/۲۲	۱۶۴۲۲	۱۴/۶۲	۴۹۰۰	۲۷/۸۷	۱۱۴۲۲	۷۵/۱۸	۵۷۸۸۸	علوم تجربی
۲۱/۹۹	۳۶۷۵	۱۸/۳۱	۱۵۱۹	۲۵/۶۲	۲۱۵۶	۶۸/۱۶	۱۱۳۹۰	فنونگ و ادب
۱۹/۵۹	۱۵۴۹۶	۳۳/۸۲	۶۰۱۹	۱۷/۹۸	۹۳۷	۷/۱	۶۰۹۵۰	اقتصاد اجتماعی
۲۰/۶۰	۳۳۳۷۵	۱۵/۳۵	۱۲۵۱۶	۲۲/۸۹	۲۵۱۷۹	۷۵/۵۰	۱۲۸۵۰۸	جمع

د - دوره متوسطه فنی و حرفه‌ای

۱ - هنرستان فنی

از مجموع ۹۴۰۰۱ هنرجوی چهارپایه آموزشی هنرستان فنی، ۷۲/۵۵ درصد قبول و ۲۱/۸۶ درصد مردود شده‌اند. در کل برای مردودین چهار پایه ۶۸۵ کلاس ۳۰ نفری تشکیل شده است.

جدول شماره ۶ تعداد و درصد قبولی و مردودی در چهار پایه آموزش در هنرستان فنی را نشان می‌دهد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

پرتال جامع علوم انسانی

تعداد و درصد مردودشدگان		دختر		پسر		تعداد و درصد قبولشدگان خرداد و شهریور		پایه تحصیلی
						درصد	تعداد	
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۳۰/۱۵	۱۰۸۸۳	۱۹/۰۳	۴	۳۰/۸۵	۱۰۸۷۹	۶۶/۱۹	۲۳۳۵۲	اول
۱۶/۱۳	۴۳۳۷	۶/۸۹	۲	۱۶/۱۴	۲۳۳۵	۷۹/۰۷	۲۱۲۵۵	دوم
۱۶/۶۳	۱۷۴۴	۲/۷۷	۱	۶/۶۴	۱۷۴۳	۸۳/۹۷	۱۵۲۰۷	سوم
۲۶/۱۳	۳۵۹۱	۱۹/۰۴	۲	۲۶/۱۵	۳۵۸۷	۶۱/۰۷	۸۳۹۱	چهارم
۲۱/۸۶	۲۰۵۵	۱۰/۲۸	۱۱	۲۱/۸۸	۲۰۵۴۴	۷۲/۵۵	۶۸۲۰۵	جمع

مجموع سنوات ۱-۳ - تعداد پذیرفته شدگان در سال تحصیلی ۱۳۶۴-۱۳۶۳ (هنرستان فنی)

۲ - آموزش بازرگانی

از مجموع ۷۱۶۶۰ دانش‌آموز چهار پایه تحصیلی آموزش بازرگانی و حرفه‌ای، ۷۸/۹۰ درصد قبول و ۱۹/۴۵ درصد مردود شده‌اند و در کل ۴۶۴ کلاس ۳۰ نفری در سال تحصیلی بعد برای مردودیهای آموزش بازرگانی و حرفه‌ای تشکیل شده است.

جدول شماره ۷ تعداد و درصد قبولی و مردودی در رشته بازرگانی و حرفه‌ای آموزش متوسطه فنی حرفه‌ای را به تفکیک چهار پایه تحصیلی نشان می‌دهد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

آموزش بازرگانی

رشته

جمع سراسر دختر		تعداد و درصد مردودشدگان				تعداد و درصد قبولشدگان خرداد و شهریور				پایه تحصیلی
		دختر		پسر		درصد		تعداد		
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۱۳/۴۵	۸۳۴۴	۱۷/۰۵	۳۴۶۳	۳۱/۴۲	۴۹۸۱	۷۵/۶۷	۲۶۹۲۲	۲۶۹۲۲	۲۶۹۲۲	اول
۱۷/۴۲	۳۸۶۰	۱۴/۸۵	۱۷۹۱	۲۰/۴۸	۲۰۶۹	۸۰/۸۵	۱۷۸۱۲	۱۷۸۱۲	۱۷۸۱۲	دوم
۷/۶۹	۶۸۹	۴/۰۱	۲۰۰	۱۷/۰۲	۴۸۹	۹۰/۴۰	۸۱۷۹	۸۱۷۹	۸۱۷۹	سوم
۲۱/۴۱	۱۰۴۶	۱۰/۴۰	۱۹۶	۲۸/۳۲	۸۵۰	۷۳/۰۷	۳۵۶۹	۳۵۶۹	۳۵۶۹	چهارم
۱۹/۴۵	۱۳۹۳۹	۱۴/۳۶	۵۵۰	۲۵/۴۰	۸۳۸۹	۷۸/۹۳	۵۶۵۶۲	۵۶۵۶۲	۵۶۵۶۲	جمع

۳ - رشته آموزش کشاورزی

یادآوری: در این رشته تنها پسرها جذب شده‌اند.
از مجموع ۶۱۵۴ دانش‌آموز چهار پایه آموزش کشاورزی کشور ۷۵/۳۰ درصد قبول و ۹/۳۱ درصد مردود شده‌اند. در کل برای مردودیها در سال بعد ۱۹ کلاس ۳۰ نفری تشکیل یافته است.

جدول شماره ۸ تعداد و درصد قبولی و مردودی رشته آموزش کشاورزی را در چهار پایه تحصیلی در سال تحصیلی ۶۳-۶۴ نشان می‌دهد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

جدول شماره ۸* - تعداد و درصد قبولی و مردودی دانش‌آموزان دوره کشاورزی کل کشور

در سال تحصیلی ۶۴-۱۳۶۳

تعداد و درصد مردودشدگان		تعداد و درصد قبولشدگان خرداد و شهرپور		پایه تحصیلی
		پسر		
درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۱۳/۴۷	۳۲۲	۷۷/۴۴	۱۸۵۱	اول
۵/۳۶	۱۰۶	۷۶/۵۱	۱۵۱۲	دوم
۱/۷۴	۱۸	۷۹/۵۹	۸۱۹	سوم
۱۶/۷۳	۱۲۷	۵۹/۵۴	۴۵۲	چهارم
۹/۳۱	۵۷۳	۷۵/۳۰	۴۶۳۴	جمع

* - در این رشته ۹۴۷ نفر معادل ۱۵/۴ درصد از دانش‌آموزان این رشته در جبهه‌های حق علیه باطل به رزم با دشمن یعنی مشغول بوده‌اند.

جمع‌بندی و تفسیر نتایج کلی

۱ - آموزش ابتدایی

از ۶،۱۳۸،۲۳۱ دانش‌آموز پنج پایه تحصیلی دوره ابتدایی در سال تحصیلی ۶۴ - ۶۳ تعداد ۳۱۸،۷۸۲ نفر با ۱۲/۷۴ درصد آنها مردود شده‌اند. برای مردودبها در سال تحصیلی بعد ۲۶۰۷۷ کلاس ۳۰ نفری تشکیل شده است. تحمل هزینه سرانه مجدد برای این گروه از دو لحاظ زیانبار است. اول اینکه یک سال از عمر ۷۸۲۳۱۸ کودک بیهوده هدر رفته است و از لحاظ روحی اولین پایه احساس شکست در آنها گذارده شده است دوم اینکه دانش‌آموزان مردود شده جای ۷۸۲۳۱۸ نفر واجب‌التعلیم دیگر را اشغال کرده‌اند و موجب تراکم کلاسها شده‌اند، تازه جای سؤال است که آیا واقعاً این دانش‌آموزان مستحق مردود شدن بوده‌اند؟

۲ - راهنمایی تحصیلی

از کل دانش‌آموزان این دوره در سه پایه تحصیلی ۵۲۵۸۳۳ نفر یعنی ۲۶/۸۴ درصد مردود شده‌اند و در سال بعد ۱۷۵۲۷ کلاس مجدداً به وسیله این عده اشغال شده است. در واقع بیش از سه دانش‌آموزان، یک سال نیرو و عمر خود را باطل کرده‌اند. چرا؟ موجب این بطلان‌سازی چیست؟ عیب کار در کجاست که کشف و رفع گردد؟ از طرفی چه در ابتدایی و چه در راهنمایی، مردودی پسران بیشتر از دختران است این امر نیز قابل بررسی می‌باشد.

۳ - متوسطه نظری

از مجموع دانش‌آموزان متوسطه نظری در پایه‌ها و رشته‌های مختلف ۱۳۲،۶۲۶ نفر (۱۵/۲۳ درصد) مردود شده‌اند که در سال بعد ۴۴۲۰ کلاس ۳۰ نفری را تکرار کرده‌اند.

۴ - هنرستان فنی

از مجموع ۹۴۰۰۱ دانش‌آموز چهارپایه تحصیلی هنرستانهای کشور ۲۱/۸۶ درصد مردود شده‌اند و مردودبها ۶۸۲ کلاس را در سال تحصیلی بعد اشغال نموده‌اند.

۵ - آموزش بازرگانی

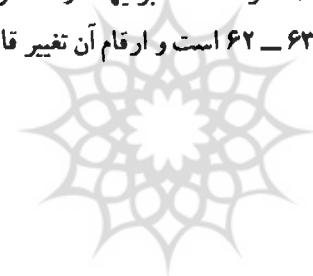
از مجموع ۷۱۶۶۰ دانش‌آموز چهارپایه تحصیلی آموزش بازرگانی و حرفه‌ای ۱۹/۴۵ درصد مردود شده‌اند و ۴۶۴ کلاس ۳۰ نفری را در سال بعد تکرار نموده‌اند.

۶ - آموزش کشاورزی:

از مجموع ۶۱۵۴ دانش‌آموز چهارپایه تحصیلی این رشته ۹/۳۱ درصد مردود شده‌اند و در سال بعد ۱۹ کلاس مجدداً به آنها اختصاص داده شده است. علاوه بر اینکه مردودی به عنوان یک ضایعه و زیان دستگاه آموزش و پرورش شمرده می‌شود، ملاحظه می‌گردد تعداد دانش‌آموزان رشته کشاورزی از تمام رشته‌ها کمتر است در حالیکه کشور ما از استعداد کشاورزی بالایی برخوردار می‌باشد و جا دارد به این امر نیز توجه شود.

جدول شماره ۹ آمار کلی قبولی و مردودی دانش‌آموزان در هر یک از مقاطع تحصیلی را در سال تحصیلی ۶۴ - ۶۳ نشان می‌دهد. این آمار به صورت نمودار شماره ۱ نیز ترسیم شده است.

تذکر: در مقایسه، درصد قبولیها و مردودیها در سال تحصیلی ۶۴ - ۶۳ شبیه سال تحصیلی ۶۳ - ۶۲ است و ارقام آن تغییر قابل توجهی را نشان نمی‌دهد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

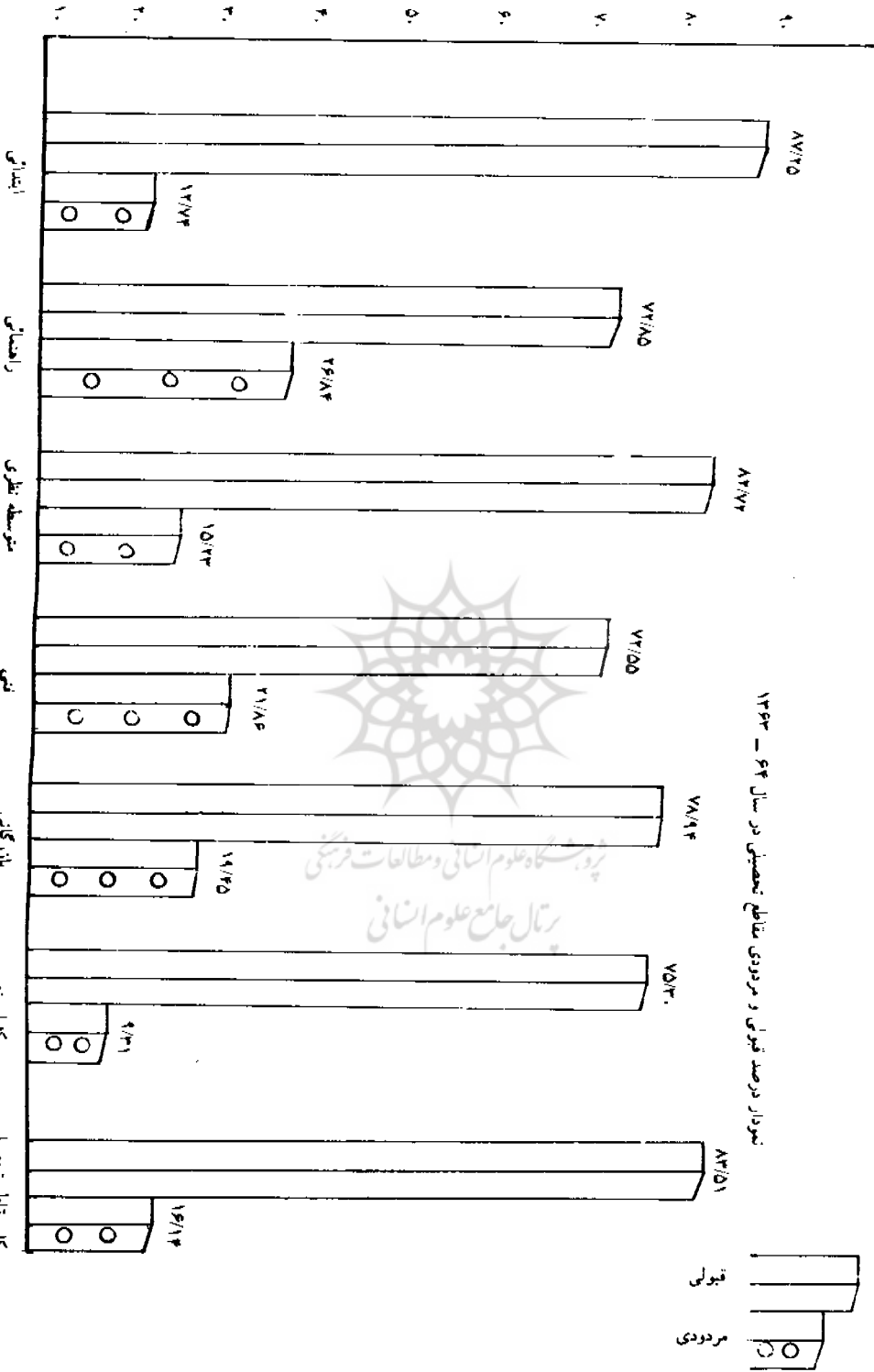
جدول شماره ۹: آمار قبولی و مردودی دانش آموزان مقاطع تحصیلی در سال تحصیلی ۶۳-۶۴

نوع کلاسهای تکروی برای مردودها	مردودها						قبولشدگان خرداد و شهریور						تعداد دانش آموزان			دوره تحصیلی			
	پسر و دختر			پسر			پسر و دختر			تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد		جمع	دختر	پسر
	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد										
	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد		تعداد	درصد	تعداد
۳۶۱۷	۱۳۷۴	۷۸۲۶۸	۱۰۰٪	۲۸۷۸۴	۱۳۱۸	۲۱۳۳۴	۸۷٪	۵۳۵۸۰۹	۶۱۳۳۳۱	۳۲۹۱۹۹	۳۵۰۹۰۳۲	آموزش ابتدائی							
۱۷۵۲۷	۳۶۸۴	۵۳۵۸۳۳	۳۳٪	۱۷۲۱۸	۲۹۱۶۶	۳۵۱۰۰۰۵	۷۱٪	۱۲۳۷۳۰۵	۱۶۵۸۰۰۹	۷۵۵۵۱	۱۱۹۳۳۵۸	راهنمایی							
۳۳۰	۱۵۱۳	۱۳۲۶۳۵	۱۰۰٪	۶۶۱۲	۱۸۷۰	۸۸۱۱	۸۷٪	۷۲۰۳۲۷	۸۷۰۷۸۳	۲۹۷۳۲	۳۳۳۶۱	متوسطه نظری							
۶۸۵	۲۱۸۶	۲۰۰۵۵	۱۰۰٪	۱۱	۲۱۸۸	۲۰۰۳۳	۷۱٪	۶۸۲۰۵	۹۳۰۰۱	۱۰۷	۹۳۸۱۳	فنی							
۴۶۴	۱۹۱۳۵	۱۳۱۳۹	۱۳٪	۵۵۵	۲۵۰۴	۸۴۸	۷۸٪	۵۳۵۳۲	۷۱۶۶۰	۳۸۳۹	۳۳۰۲۱	پارگانی							
۱۹	۹۳۱	۵۷۳	-	-	۹۳۱	۵۷۳	۶۵٪	۳۶۳۳	۶۱۵۴	-	۶۱۵۴	کاردستی							
۳۹۱۱۳	۱۶۱۲۰	۱۳۷۵۸۶۵	۱۳٪	۵۱۳۸۷	۱۸۱۲	۹۳۳۵۳	۸۴٪	۷۶۲۳۶۲	۱۱۳۱۷۳۸	۲۸۳۸۱۸	۵۳۱۹۲۰	جمع							

نمودار درصد قبولی و مردودی مقاطع تحصیلی در سال ۶۴ - ۱۳۶۳

پرونده‌های علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
 رتال جامع علوم انسانی

گفتار نهایی

مهمترین عامل پیشرفت در آموزش و پرورش معلم است و قوی‌ترین بازوی انجام تحقیقات نیز می‌تواند باشد. با توجه به اینکه اعمال و تصمیمات انسانها در زندگی روزانه اثر تربیتی دارد و بطور مثبت و منفی در دیگران و در حرکت جامعه تأثیر می‌گذارد اهمیت انتخاب و تربیت معلم روشن می‌شود. وقتی معلمی از دامنه وسیع پژوهش و نظریه‌های تربیتی و حتی از اصول روان‌شناسی اطلاعات کافی نداشته باشد مسلماً قادر نخواهد بود دانش‌آموزان را در جهت حصول هدفهای آموزشی مطلوب و کسب مهارتها، روشها و اندیشه‌ها یاری نماید. هر چند برنامه‌ها و وسایل تعلیم و تربیت و هدفهای آن صحیح هم تدوین شده باشد اگر مجریان قادر نباشند در اجرا آگاهانه بکوشند کاری از پیش نخواهد رفت. در هر کاری اگر مجریان آن کار مهارت نداشته باشند و احساس مسئولیت نکنند، اگر نتیجه منفی و زیان‌بخش نباشد چندان رضایت‌بخش نیز نخواهد بود. مربی واقعی و شایسته کسی است که حتی در شرایط نامساعد و با عدم امکانات کافی می‌تواند به وظیفه خطیر خود عمل کند، و از زیر بار مسئولیتهای خویش نسبت به نوآموزان شانه خالی ننماید. وجود یک مربی و معلم شایسته در جامعه و برای نوآموزان چون ابر رحمت بر گلزار هستی می‌بارد و چون نور خورشید به بذرها و نهالها زندگی می‌بخشد و شکوفائی و خرمی بوجود می‌آورد. از این روست که تعلیم و تربیت در ایجاد شرایط عینی پیشرفت و تحول با همه امکانات و عدم امکاناتش سهیم است. مدیریت و نظارت بر حسن جریان آموزش و پرورش و ارزیابی عوامل مربوط نیز از اهمیت بسالایی برخوردار است. مدیر مدرسه‌ای که از اصول و فنون تعلیم و تربیت و فن مدیریت اطلاعات کافی ندارد و قادر نیست هر سال عملکرد مدرسه خود را مورد سنجش قرار دهد و تنها به گزارش تعداد قبولیها و مردودیها به اداره آموزش و پرورش اکتفا می‌کند و اداره آموزش و پرورش که نسبت به مسئله مردودی جز گزارش آن به دفتر هماهنگی اقدامی نمی‌کند و در صدد چاره‌اندیشی برای تقلیل میزان مردودی نیست، در نتیجه کار به جایی می‌کشد که در هر سال تحصیلی حدود ۱۳ تا ۲۲ درصد دانش‌آموز در مقاطع تحصیلی ابتدائی و راهنمایی، متوسطه مردود گردند و هزینه سرانه مجدد را موجب شوند.

این امر از لحاظ اقتصادی و اقتصاد نیروی انسانی و روانی اثر نامطلوب دارد. مردودی حدود ۱،۵۰۰،۰۰۰ دانش‌آموز مسئله‌ای نیست که بتوان به آسانی و اغماض از کنار آن گذشت. مهمترین حسن انجام دو بررسی انجام شده توسط گروه تحقیق و ارزشیابی دفتر تحقیقات در مورد قبولیها و مردودیهای دو سال تحصیلی ۶۳ - ۶۲ و ۶۴ - ۶۳ با استفاده از نشریه دفتر

طرحها و هماهنگی برنامه‌ها مشخص نمودن درصد مردودی است.

با عنایت به اینکه به تعداد مشاغل موجود و مشاغلی که در آینده بوجود خواهد آمد استعداد وجود دارد، و با توجه به تفاوت بودن نوع و میزان استعدادهای افراد، مسئله شناخت و شکوفائی استعدادهای مطرح باشد. استعدادهای گنجینه‌های مهم نیروی انسانی هستند و از هر معدن زیرزمینی طلا و نقره و نفت و اورانیم و غیره از لحاظ اقتصادی معتبرتر می‌باشند، لذا باید نسبت به کشف و پرورش و شکوفائی آنها مسئولانه اقدام گردد. اگر فردی مستعد است که برای سال دوم در پایه‌ای که در آن مردود شده است قبول شود باید دید چرا در اولین سال آموزش در آن پایه مردود شده است؟

مردودی افراد مستعد به این معنی است که در شیوه کار مجریان تعلیم و تربیت و برنامه‌ها و روشها نقصی وجود دارد و نه در وجود دانش‌آموزان. سوای آن عده‌ای از دانش‌آموزان که از لحاظ جسمی و یا روانی نارسائی دارند - که باید حتی نسبت به پرورش آنها نیز توفیق نسبی بدست آید - بقیه دانش‌آموزان از قابلیت متوسط تحصیلی برخوردارند. باید با اعمال روشهای علمی مبتنی بر انجام تحقیقات و برنامه‌ریزیهای کوتاه و درازمدت جلوی اتلاف سرمایه‌های اقتصادی و نیروی انسانی را گرفت و خطا را به حداقل ممکن رسانید و یا به کلی از میان برد. صرفه‌جویی در زمان تحصیل نوآموزان نباید از نظر دور باشد.

عنایت و توجه مسئولین سازمان پژوهش و دفتر تحقیقات به بررسی میزان مردودیها در مقاطع و پایه‌های تحصیلی و پشتیبانی ایشان از انجام اینگونه تحقیقات و بررسیها این امید را بوجود می‌آورد که از نتایج بررسیها در جهت رفع نارسائیهای نحوی استفاده گردد که هر سال از ضایعات کم شده و عوامل مخمل جریان تعلیم و تربیت به عوامل مساعد و تکامل‌بخش تبدیل گردد. انشاء...

ومن الله توفیق

مأخذ

مأخذ مورد استفاده: نشریه‌های شماره ۱۵۰، ۱۵۱، ۱۵۲ و ۱۵۳ دفتر هماهنگی طرحها و برنامه‌ریزیهای توسعه
- معاونت آمار - سال تحصیلی ۶۴ - ۱۳۶۳

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی